

Algemeen

De toenemende uitstoot van broeikasgassen heeft grote gevolgen. Daarom luiden wetenschappers de noodklok en geven zij aan dat de veilige bovengrens van de opwarming al bij 1,5 graden Celsius is. De schade bij een temperatuurstijging van 2 graden Celsius - of meer - is waarschijnlijk veel groter dan eerder verondersteld. Het laatste IPCC-rapport (2023) onderstreept de urgentie voor grootschalige en wereldwijd gecoördineerde acties. Het vergt een vergaande collectieve actie om de doelen uit het Parijsakkoord te halen. Op basis van de laatste inschattingen zullen de momenteel geïmplementeerde acties van landen om de uitstoot van broeikasgassen te verminderen, leiden tot een opwarming van 3,2 graden Celsius (binnen een bandbreedte van 2,2 tot 3,5 graden Celsius).

Wereldwijd is in de afgelopen decennia te weinig actie ondernomen om de opwarming van de aarde tegen te gaan: te laat ingegrepen, onvoldoende (financiële) middelen vrijgemaakt en vaak tegenvallende implementatie. Ook de verduurzaming van de Nederlandse samenleving gaat niet snel genoeg. Mitigatiemaatregelen zijn onvoldoende genomen. In Nederland gaat de opwarming van het klimaat sneller dan eerder berekend. Wij stevenen inmiddels af op ruim 2 graden (KNMI) opwarming.

Het klimaat verandert. De gevolgen, zoals veranderende weerspatronen, dwingen ons om ook te investeren in activiteiten die deze gevolgen verzachten: klimaatadaptatie. Met klimaatadaptatie zetten we in op maatregelen waarmee we ons land aanpassen aan het veranderende klimaat.

Vraag 1: Kunnen nieuwe maatregelen volgens u bijdragen aan het versterken van de bijdrage van de financiële sector aan de benodigde klimaat- en energietransitie en zo ja, welke, waarom en op welke wijze?

Klimaatverandering en de gevolgen daarvan zijn zo ingrijpend, dat het noodzakelijk is om een goed beeld van de mogelijke financiële gevolgen te vormen. Door Europese wetgeving (taxonomie, SFDR, CSRD, CSDDD) ligt er een wettelijk kader dat de financiële sector stimuleert maatregelen te implementeren. Wat ons betreft is aanvullende Nederlandse wetgeving nodig om deze implementatie te versnellen (verbonden met EU beleid).

Bijvoorbeeld op het gebied van hypotheeklen. Meer maatregelen kunnen helpen om de woningvoorraad in Nederland sneller te verduurzamen. Deze maatregelen moeten dan vooral toezien op dat klanten de woning verduurzamen, door het richten op normen van verduurzaming, transparantie over de staat van de woning bij verkoop en ook maatregelen om te handhaven op deze normeringen.

Maar bijvoorbeeld ook voor fossiele investeringen en fossiele subsidies. Hiervoor zijn maatregelen en een tijdspad nodig voor een afbouwplan.

Maatregelen voor sectoren die het voor de financiële sector makkelijker maken te investeren in/financieren van klimaat:

- Groenregeling behouden en uitbreiden naar klimaatadaptatie
- Klimaatadaptatie opnemen in ruimte voor verduurzaming woningen (naast klimaatmitigatie)
- Alle maatregelen die genoemd worden onder hoofdstuk 'verbeteren klimaat en milieu' in bijlage 6 van rapport bouwstenen voor eenvoudiger belastingstelsel ([Aanbiedingsbrief rapport bouwstenen voor eenvoudiger belastingstelsel | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl](#))
- Verzekering woningen en bedrijven tegen alle grote klimaatrisico's (in NL vooral extreem weer en verdroging (verzakking): [Klimaat en verzekeringen \(verzekeraars.nl\)](#))

Vraag 2: Kan wetgeving volgens u bijdragen aan het versterken van de bijdrage van de financiële sector aan de benodigde klimaat- en energietransitie en zo ja, waarom, op welke wijze? Welke financiële ondernemingen zouden onderwerp moeten zijn van eventuele klimaatwetgeving gericht op het versnellen van de transitie? Dient gedifferentieerd te worden tussen grote en kleine ondernemingen of tussen verschillende sectoren?

Zie antwoord 1.

Vraag 3: Ziet u bezwaren tegen het instellen van nationale klimaatwetgeving voor de financiële sector en zo ja, waar heeft deze betrekking op?

Nee geen bezwaar. Echter is een doorvertaling van Europese wet- en regelgeving naar de Nederlandse praktijk belangrijk. We zijn niet gebaat bij meer wetgeving waarmee ook meer kans op ook diffuse definities bestaat.

Vraag 4: Ziet u alternatieven in plaats van wetgeving die de bijdrage van de financiële sector aan de benodigde klimaat- en energietransitie kan versterken?

Meer inhoudelijke en juridische steun voor lokale initiatieven zoals wind- en warmtecoöperaties zodat ze beter onderbouwd bij banken kunnen aankloppen voor een lening en bij verzekeraars voor een verzekering. Samenwerking hele financiële sector rondom eisen aan bedrijven en sectoren.

Vraag 6: Welke effecten kunnen eventuele nieuwe maatregelen volgens u hebben op het ondernemings- en vestigingsklimaat?

Maatregelen kunnen een positief effect hebben op ondernemingen met activiteiten op het terugdringen van uitstoot broeikasgassen en circulaire activiteiten.

Vraag 7: Heeft u zicht op alle aanstaande en bestaande maatregelen met betrekking tot vergroening van de financiële sector op Europees en nationaal niveau en wat dat voor u betekent? Wat mist u daarin? Ziet u aanleiding voor nationale maatregelen in aanvulling op Europese maatregelen?

De maatregelen en implementatie hiervan zijn op grote lijnen duidelijk doch complex. Voor bijvoorbeeld woningen zijn scherpere doelen nodig zodat gestuurd kan worden op een haalbare transitie. Ook inzicht in data speelt hier een belangrijke rol. Energielabels zijn bijvoorbeeld theoretisch verbruik waar het draait om werkelijk verbruik. Werkelijk verbruik is niet beschikbaar op huishoudniveau i.v.m. privacywetgeving. Voor verduurzamingsmaatregelen aan de woning geldt dat het niet altijd helder is wat dit exact met de energieconsumptie doet.

Regelgeving (SFDR en CSDR) heeft alleen focus op transparantie. Daarmee is niet gegarandeerd dat financiële sector doeltreffend gaat bijdragen aan klimaatmaatregelen. Ook is beheersen klimaatrisico's door toezichthouders (door hun mandaat) vooral gericht op de klimaatrisico's voor de instellingen zelf en niet op de risico's voor de samenleving als geheel.

Vraag 8: Welke informatie heeft u nodig om te zorgen dat uw activiteiten bijdragen aan de transitie naar een klimaatneutrale economie?

Helderheid over en inzicht in data van klanten om financieringen en risico's beter te kunnen beoordelen. Inzicht in commitment bestuur, strategie, risicomanagement, meten en doelen. Voor RRE: werkelijk verbruik van woningen en definitieve energielabels op basis van de NTA8800 meting.

Vraag 9: Welke ideeën heeft u om de link tussen de activiteiten van financiële ondernemingen en bijdragen aan emissiereducties in de reële wereld te versterken? Welke methoden, indicatoren, of maatregelen zouden daarbij in het bijzonder kunnen helpen?

Het is van belang dat financiële instellingen uniform meten en rapporteren, in lijn met PCAF, met gebruik van Science Based Targets.

Vraag 10: Welke ideeën heeft u om ervoor te zorgen dat de informatie die financiële ondernemingen rapporteren over duurzaamheid een beter beeld geeft van de benodigde verschuiving in geldstromen?

Het volgen van de rapportage vereisten van Europese wetgeving, zoals de CSRD, CSDDD en Taxonomie, en hier nadrukkelijk op handhaven.

Geef ook ondersteuning aan gebruikers van deze informatie door het faciliteren van openbare databases (ook op EU niveau) waar de informatie van alle financiële instellingen op gestandaardiseerde en inzichtelijke wijze is terug te vinden. Dat maakt het voor met name non-profit instellingen, media en civil society ook mogelijk deze data te gebruiken en niet alleen de commerciële partijen als grote databureaus en accountancy.

Voorkomen moet worden dat deze data alleen gebruikt gaan worden in een commercieel circuit en niet tot nauwelijks toegankelijk zijn voor de samenleving als geheel.

Vraag 11: In hoeverre kan een wettelijke inspanningsverplichting de bijdrage van de financiële sector aan de benodigde klimaat- en energietransitie versterken?

Een wettelijke inspanningsverplichting kan helpen zodat iedereen dezelfde doelen nastreeft en ook daadwerkelijk in lijn met het beleid investeringen en financieringen doet.

Voor wonen: wettelijke inspanning voor RRE gaat niet additioneel helpen, voor RRE hebben we met name wettelijke normeringen nodig waardoor klanten zich genoodzaakt voelen om de woning te verduurzamen en hier ook hulp bij krijgen.

Vraag 12: Zouden andere doelen dan "de financieringen en beleggingen in lijn te brengen met de doelstellingen van het Klimaatakkoord van Parijs, de doelstelling om in 2050 in de Europese Unie klimaatneutraal te zijn en/of de klimaatambities van het kabinet" zinvoller zijn om de bijdrage van de financiële sector aan de klimaat- en energietransitie te vergroten?

Sturen op korte- midden- en lange termijn doelen. Duidelijke doelen in lijn met Europese ontwikkeling. Met Nederlands klimaatbeleid voorsorteren op mogelijke aanscherping EU doelstelling 2040.

Vraag 13: Zouden financiële ondernemingen een of meerdere indicatoren moeten worden voorgeschreven die de voortgang richting het doel meet? Zo ja, welke en voor welk doel?

Uniforme methode en rapportage (PCAF) van emissies zorgt voor gezamenlijk inzicht en vergelijkbaarheid. Doelen- en tussendoelen laten voortgang hierop zien. Indicatoren op duurzame financieringen en aantrekkelijk houden van deze investeringen. Niet-duurzame investeringen uitfasen incl. tijdspad conform 1,5 graden scenario (en niet stimuleren met subsidies en belastingvrijstellingen!).

Niet alleen t.a.v. de eigen balans maar ook t.a.v. diensten die geleverd worden zoals begeleiding bij in de markt zetten van obligaties.

Vraag 14: Welke mogelijke nadelen ziet u bij een inspanningsverplichting? Hoe zouden die eventueel kunnen worden ondervangen?

Een inspanningsverplichting kan leiden tot onduidelijkheid, andere interpretatie en discussie. Voor wonen: RRE extra werk en kosten zonder dat er werkelijk iets veranderd. Kan wel/ niet spel vormen om aan te tonen dat je, je inspant. Wat er echt toe doet is het resultaat.

Vraag 15: Voor welke financiële ondernemingen zou een inspanningsverplichting zinvol zijn? Dient gedifferentieerd te worden tussen grootte of typen onderneming?

Verschillende gradaties nodig in inspanningsverplichting i.r.t. omvang van organisaties in de financiële sector. En hangt ook af van referentiepunt. Moet rekening houden met inspanning die een financiële instelling tot dat moment al heeft gedaan zodat voorlopers niet worden gestraft.

Vraag 16: Welke vorm van handhaving zou het meest passend zijn bij een eventuele inspanningsverplichting? Met andere woorden: wie zou het best kunnen toezien op de naleving?

De toezichthouders zoals DNB en AFM.

Vraag 17: Ziet u mogelijkheden voor een resultaatverplichting ten opzichte van een inspanningsverplichting zoals bovenstaande? Ziet u bepaalde risico's bij een resultaatverplichting?

Resultaatverplichtingen kunnen passend zijn afhankelijk van de inhoud en in lijn met eerder overeengekomen afspraken. Resultaatverplichtingen hebben de voorkeur maar kunnen alleen werken als ze parallel lopen met vergelijkbare verplichtingen voor andere sectoren.

Vraag 18: De klimaatplanverplichting op grond van de CSDDD zal gaan gelden voor een deel van de Nederlandse financiële sector, namelijk de instellingen die de hierboven genoemde drempelwaarden halen. Vindt u het wenselijk als deze verplichting voor een groter deel van de Nederlandse financiële sector zou gelden? Zo ja, waarom wel? Zo nee, waarom niet? Hoe kijkt u er tegen aan als eventuele

nationale wetgeving aanvullende eisen stelt bovenop aanverwante IMVO-wetgeving?

Voor een verplichting op grond van CSDDD voor financiële instellingen.

Vraag 19: Zouden de bestaande verplichtingen met betrekking tot het betrokkenheidsbeleid scherpere vereisten moeten bevatten over klimaat-effecten om de bijdrage van de financiële sector aan de klimaat- en energietransitie te versterken? Hoe zou deze verplichting er uit kunnen zien?

Betrokkenheidsbeleid door informeren, analyse negatieve impact, bewustwording, agenderen en voortgang monitoren. Stimuleren om transparanter te worden, doelen en data te meten en te rapporteren.

Wonen: voor RRE geldt dat er eerst beter moet worden ingezet op meer informatie over de klimaat-effecten op woningen. Hierbij zit ook een grote rol voor lokale overheden, lokaal beleid is van groot effect of invloed op huizenprijzen.

Vraag 20: Zouden de bestaande verplichtingen met betrekking tot het betrokkenheidsbeleid voor meer financiële ondernemingen moeten gelden? Zo ja, welke?

Relevant voor alle financiële instellingen.

Vraag 23: Een aantal opties in de verkenning gaan mogelijk verder dan in de EU geldende en in voorbereiding zijnde regelgeving. Ziet u daar bezwaren tegen? Wat vindt u van mogelijke verschillen in eisen die gesteld zouden kunnen worden aan Nederlandse bedrijven versus de eisen die worden gesteld aan bedrijven die elders in de EU actief zijn? Welke gevolgen verwacht u dat eventuele verdergaande nationale wetgeving zal hebben voor de concurrentiepositie van in Nederland gevestigde ondernemingen?

Nee geen bezwaar.

Vraag 24: Bovenstaande consultatie is gericht op klimaat- en de energietransitie. Ziet u meerwaarde in het opnemen van andere milieudoelen, zoals bijvoorbeeld de transitie naar een circulaire economie of de bescherming en het herstel van de biodiversiteit en ecosystemen, in deze verplichtingen of het voorstellen van gelijksoortige wetgeving omtrent andere milieudoelen? Zo ja, welke en op welke manier verwacht u dat wettelijke of alternatieve maatregelen de bijdrage van de financiële sector aan deze andere milieudoelen kan versterken?

Klimaatmitigatie en klimaatadaptatie opnemen incl. aanverwante onderwerpen zoals biodiversiteit, natuur en circulariteit.

Met name klimaatadaptatie. Zie [Werkgroep Klimaatadaptatie \(dnb.nl\)](https://www.dnb.nl/nieuws/2023/06/01/werkgroep-klimaatadaptatie) voor concrete voorstellen mbt financiële sector.

En Nature Based Solutions (NBS) als het gaat om waterbeheer, verkoeling, landbouw, etc

Vraag 25: Heeft u nog andere ideeën over wettelijke of alternatieve maatregelen ter versterking van de bijdrage van de financiële sector aan de energietransitie die u wilt meegeven?

- Rechtvaardig klimaatbeleid: Zorg voor een rechtvaardigere verdeling van beschikbare subsidies over inkomensgroepen door hervorming van subsidiemaatregelen toegespitst op lagere inkomens.
- Eerlijke prijzen: Kijk niet alleen naar Nederland en Europa. Kijk ook naar de impact van ketens buiten Europa die betrokken zijn bij de verduurzaming met extra aandacht voor mensenrechten bij het winnen en verwerken van grondstoffen.
- Financiële sector: Duurzame financieringen en investeringen aantrekkelijk houden. Niet-duurzame investeringen niet stimuleren met subsidies en belastingvrijstellingen. Afbouwen fossiele subsidies en stoppen overheidsgaranties voor fossiele projecten (Export Krediet Verzekeringen).
- De afgelopen jaren gaf de ECB banken de mogelijkheid om tegen aantrekkelijkere rentes financiering aan te trekken op voorwaarde dat ze hun leningen aan bedrijven en huishoudens op peil houden. Deze mogelijkheid, de zogenaamde Targeted Longer Term Refinancing Operations (TLTRO), wordt momenteel afgebouwd. Het zou

verstandig zijn om dit middel in een meer gerichte vorm in te zetten om de energietransitie te ondersteunen. Banken kunnen de "groene" rentekorting die zij bij de ECB krijgen dan doorgeven voor duurzame energie-investeringen.

- Groenregeling verruimen.